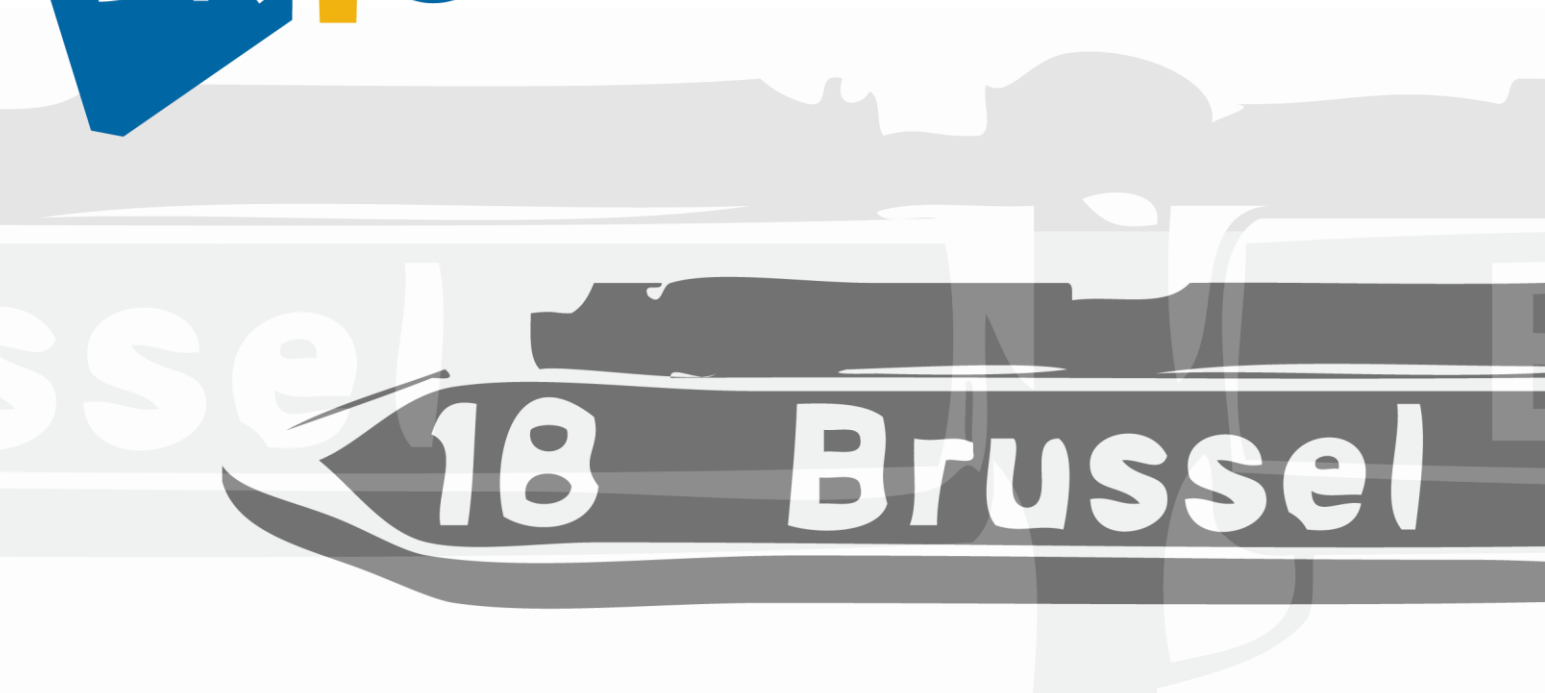

Brussels Informatie-, Documentatie- en
Onderzoekscentrum

VERSLAG STUDIEDAG

“Hoe goed sluit het Brussels onderwijs aan bij de
vraag naar tewerkstelling in de Vlaamse Rand?”

01/12/2023

V.l.n.r. Veerle Weeck (moderator), Inge Vervloet (teamleider Aviato, jobbureau Brussels Airport), Arne Cattrysse (arbeidsmarktadviseur Brussel, VDAB), Steve Vanhorebeeck (expert arbeidsmarkt VOKA Vlaams-Brabant), Bruno De Lille (algemeen directeur, St-Goedele Brussel), Jurgen Wayenberg (algemeen directeur, GO! Brussel)

Terwijl een hoog aantal inwoners van Brussel werkzoekend zijn, raken de vacatures in de Rand niet ingevuld. Dit wordt ook wel eens de Brusselse paradox genoemd. Op vrijdag 1 december vond in het P&V-gebouw een studienamiddag plaats naar aanleiding van een studie over *een territoriale en sociaal-economische diagnose van het Brussels Gewest*. BRIO werkte samen met het Brussels Studies Institute mee aan deze studie. De resultaten werden door BRIO-onderzoeker, Mathis Saeys, toegelicht. Vervolgens kregen stakeholders het woord over de noden en mogelijkheden om de connectie tussen onderwijs en arbeidsmarkt te versterken. Samen trachtten we een antwoord te formuleren op de vraag: “Hoe goed sluit het Brussels onderwijs aan bij de vraag naar tewerkstelling in de Vlaamse Rand?”.

OPENINGSWOORD

Prof. Dr. Dimokritos Kavadias (directeur onderzoekscentrum BRIO) bedankte de opdrachtgevers van het wetenschappelijk onderzoeksproject: Benjamin Dalle (Vlaamse minister van Brussel, Jeugd, Media en Armoedebestrijding en zijn kabinet, alsook de Stichting P&V die de organisatie van deze studiedag mee mogelijk maakten.

VOORSTELLING VAN DE ONDERZOEKSRESULTATEN

BRIO-onderzoeker, Mathis Saeys, stelde vervolgens de voornaamste onderzoeksresultaten voor. De powerpointpresentatie vind je [hier](#).

PANELGESPREK

De moderator van het panelgesprek is Veerle Weeck, freelance journalist en copywriter. Aan de panelleden wordt gevraagd om toe te lichten hoe zij de connectie tussen onderwijs en de arbeidsmarkt ervaren. Jurgen Wayenberg, algemeen directeur GO! Brussel, gaf bij aanvang van het panelgesprek aan dat er veel verschillende vormen van samenwerkingen tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt of 'alternerend leren' mogelijk zijn. Naast 'duaal leren' is er bijvoorbeeld ook 'werkplekleren', 'deeltijds leren en werken', en zijn er stages via het volwassenenonderwijs. Ondanks het ruim aanbod om samen te werken, merkt hij op dat de verschillende gelijkaardige termen bij werkgevers vaak voor verwarring zorgen. Inge Vervloet van Aviato beaamt dit. Bedrijven hebben dikwijls geen tijd om uit te pluizen wat de verschillen zijn of om de trajecten administratief op poten te zetten. Zij dienen immers naast het samenwerken met scholen ook engagementen aan te gaan met o.a. VDAB via 'Individuele beroepsopleiding' (IBO), Actiris of Bruxelles Formation, die elk eigen stagecontracten en administratieve procedures hebben, waarover bedrijven zich telkens bij de aanvang van een stage moeten buigen. Dergelijke tijdrovende voorbereidingen verhogen de drempel voor bedrijven om stageplaatsen toe te kennen. Ondanks het administratief kluwen is er een manier om de drempel tot samenwerking te verlagen: scholen en bedrijven kunnen een langdurig engagement aangaan. Op die manier beschouwen bedrijven het intensief uitzoeken van bijvoorbeeld stagecontracten als een duurzame investering. De algemeen directeurs van beide scholengroepen, bevestigen dit want volgens hen lopen ook leerlingen vaak op het vlak van administratie verloren. Zo dienen leerlingen een resem documenten te behalen of in hun bezit te hebben zoals een rijbewijs, een bewijs van goed gedrag en zeden, attesten van de geleverde prestaties, stagecontracten ... enz. Overigens moeten zij zich een weg banen zowel langs Nederlandstalige als Franstalige kant (VDAB, Actiris, gemeente, school).

Daarnaast zijn er wettelijke bepalingen die de drempel voor bedrijven verhogen. Een voorbeeld hiervan is het verbod op het werken tijdens het weekend, 's nachts of tijdens schoolvakanties. Volgens Inge Vervloet (Aviato, jobbureau Brussels Airport) is het lopen van een stage bedoeld om leerlingen in contact te laten komen met de realiteit van een

bedrijf, waarbij binnen bepaalde beroepssectoren, zoals op de luchthaven, buiten de kantooruren werken een wezenlijk onderdeel daarvan is.

Bruno De Lille, algemeen directeur van het vrij onderwijs in Brussel (vzw Sint-Goedele), kaartte nog een andere problematiek aan: de mismatch op het vlak van verwachtingen tussen onderwijs en arbeidsmarkt bij stages. Hij benadrukte dat sommige bedrijven te hoge verwachtingen hebben van de kennis en vaardigheden van leerlingen die hun stage starten. In tegenstelling tot de scholen, die willen dat leerlingen *leren* werken, verwachten sommige bedrijven dat leerlingen reeds gevormd zijn tot een volwaardige medewerker en als “goedkope werkrachten” ingezet kunnen worden. In dergelijke situaties loopt het tijdens de stage in geen tijd mis en worden de leerlingen afgedankt. Inge Vervloet (Aviato) geeft opnieuw aan dat misverstanden en negatieve ervaringen voorkomen kunnen worden door langdurige engagementen aan te gaan waarbij bedrijfsleiders bewust gemaakt worden van de verwachtingen van scholen. Jurgen Wayenberg merkte op dat dergelijke constructieve en langdurige samenwerkingen afhankelijk zijn van de *goodwill* van de betrokken bedrijven. Het succes van bepaalde samenwerkingen, is te danken aan de *werklekbegeleiding* die bedrijven (zoals bijvoorbeeld Colruyt VLEVICO) intern voorzien. Vakexperten die leerlingen doorheen het leerproces op de stageplaats begeleiden, spelen een doorslaggevende rol om alles in goede banen te leiden.

Kan de VDAB een rol spelen in het afstemmen van de noden van de arbeidsmarkt op het onderwijs? Arno Catrysse (VDAB) geeft aan dat VDAB hieromtrent reeds een ondersteunende rol opneemt. Ze doen dit door trajectbegeleiders binnen hogescholen zoals Erasmushogeschool Brussel en Odisee te ondersteunen maar ook door het gebruik van arbeidsmarkttools of wijzigingen van het opleidingsaanbod van scholen te promoten.

De algemeen directeurs van beide Brusselse scholengroepen, benadrukken dat er nood is aan een structurele aanpak. Momenteel worden de scholen en de bedrijven aan hun lot overgelaten en wijzen ze bij het opduiken van problemen telkens met de vinger naar mekaar. Er is behoefte aan een overkoepelend orgaan dat de samenwerking tussen het bedrijfsleven en het onderwijs naadloos op elkaar afstemt. Dit orgaan zou verschillende types van terugkomende problematieken kunnen aanpakken. Enerzijds kunnen de kleine struikelblokken zoals bijvoorbeeld het voorzien van geüniformeerde stagecontracten per beroepssector aangepakt worden, anderzijds zijn er grote en complexe uitdagingen zoals het beschikbaar stellen van informatie rond de noden van de arbeidsmarkt in Brussel en Vlaanderen voor het onderwijs. Volgens hen kennen scholen de noden van de arbeidsmarkt in de nabije omgeving van de school, maar is er een gebrek aan laagdrempelige informatie over de arbeidsmarkt in andere gemeenten. Steve Van Horebeeck (VOKA) beaamt dit en beschrijft de kloof tussen de arbeidsmarkt en het onderwijs als “onbekend is onbemind”. Omwille hiervan voorziet het ‘Vlaams netwerk van Ondernemingen’ talentenplatforms waarbij de spelers van de arbeidsmarkt samengebracht worden, zoals de lokale besturen, het onderwijs en de bedrijven. Na jaren intensief werken lijkt dit zijn vruchten af te werpen en worden stageplaatsen ingevuld. Niettemin blijven werkzoekenden en bedrijven mekaar moeizaam vinden en zijn voornamelijk Brusselse leerlingen te weinig gekend bij werkgevers. Volgens Jurgen Wayenberg is het uitgerekend deze doelgroep dat met problemen betreffende de schoolloopbaan kampt, zoals het vroegtijdig schoolverlaten, geen andere vorm van opleiding of onderwijs volgen en niet aan het werk zijn. Eén op de tien Brusselse jongeren is immers een [NEET](#)-jongere (“Not in Education, Employment or

Training”). Bovendien blijkt uit de presentatie van de studie, dat voor veel Brusselaars het zich verplaatsen naar Vlaanderen als een hoge drempel wordt ervaren. Dit wordt deels verklaard doordat 80% van de Brusselaars geen Vlamingen in zijn netwerk heeft. Naast een mentale barrière blijkt er uit de presentatie van de studie ook een fysieke drempel te zijn, met name mobiliteit. Volgens Inge Vervloet (Aviato) is dit een heel groot knelpunt. Veel sectoren werken 24 uur per dag en 7 dagen per week. Hierdoor kunnen (potentiële) werknemers zich niet op elk moment van de dag met het openbaar vervoer van en naar bv de luchthaven verplaatsen.

Een algemeen gekend knelpunt dat enkele keren tijdens het panelgesprek beschreven werd, is de negatieve connotatie van arbeidsmarktgerichte opleidingen. De algemeen directeurs van beide Brusselse scholengroepen zijn van mening dat technische profielen evenwaardig moeten beschouwd worden als studierichtingen met doorstroomfinaliteit (voorbereiden op het hoger onderwijs). Volgens Bruno De Lille ligt het maatschappelijk aanzien bij veel ouders aan de basis van het probleem. Vaak willen ouders dat hun kind voor een prestigieus beroep kiest zoals advocaat of arts. Daarom dat ze hun kinderen dikwijls onder druk zetten om een studierichting met doorstroomfinaliteit of dubbele finaliteit te kiezen. Vervolgens merken ze dat hun kind niet gemotiveerd is en komt de leerling uiteindelijk toch terecht in een studierichting met een arbeidsmarktfinaliteit. Dit mechanisme wordt ook wel het ‘watervalstelsel’ genoemd.

Een laatste knelpunt dat zowel tijdens de presentatie als het panelgesprek veel aandacht kreeg is de kennis van het Nederlands. Zo kaartte Inge Vervloet aan dat er over de vacatures op de luchthaven een hardnekkig misverstand bestaat waarbij het niet zou uitmaken welke talen het personeel spreekt. Niettemin is er steeds nood aan een communicatietaal en dus wordt er, afhankelijk van het jobdoelwit, minstens een goede kennis van één van de landstalen verwacht al dan niet in combinatie met Engels. Arne Catrysse benadrukte dat de VDAB regelmatig informatiesessies organiseert om de grootste misverstanden omtrent de verwachtingen van bedrijven in Vlaanderen zoals “het Nederlands perfect machtig zijn” of niet-Nederlandstaligen zijn niet welkom”, te ontcrachten.

Aan de panelleden wordt tot besluit gevraagd wat ze onthouden hebben van dit gesprek, en welke boodschap ze nog willen meegeven. Inge Vervloet (AVIATO) wenste het publiek te informeren over de bouw van een Experience Center dat begin 2024 zal geopend worden. Het is een plek waar zowel leerlingen als werkzoekenden een realistisch beeld krijgen van de verschillende jobs op de luchthaven, bijvoorbeeld techniekers, schoonmakers, en business support. Steve Van Horebeeck (VOKA) concludeerde opnieuw: “onbekend is onbemind”. Volgens hem is een verderzetting van talentenplatforms broodnodig zodat de Rand en bedrijven kunnen samenwerken. Voor Bruno De Lille tonen de resultaten van de studie en de besproken onderwerpen tijdens het panelgesprek aan dat er een structureel probleem is, wat overeenkomt met zijn buikgevoel. Jurgen Wayenberg gaf aan dat hij van het panelgesprek onthouden heeft dat de kloof tussen onderwijs en werkgevers veel kleiner is dan we denken maar dat er nog werk aan de winkel is om mekaar beter te leren kennen. Daarnaast benadrukte hij dat het onderwijs vragende partij is om meer en beter samen te werken met bedrijven.

AFSLUITEND WOORD

Ten slotte verzorgde Minister Benjamin Dalle het slotwoord. Volgens hem is het inzetten van de Brusselse jongeren de perfecte oplossing om vacatures in de Rand ingevuld te krijgen. Hij kaartte drie kernopdrachten aan die dienen vervuld te worden. De samenwerking tussen VDAB en Actiris dient een performante dienstverlening te bieden zodat Brusselse werkzoekenden systematisch doorgestuurd worden naar de Rand. Hierdoor kan de Brusselse werkzoekende begeleid worden naar een job en bouwt hij een netwerk met Vlamingen op. Een tweede kwestie die dient aangepakt te worden is de kennis van vooral de Nederlandse maar ook de Engelse taal. Volgens Minister Dalle is het overbodig om Brusselse jongeren aan te zetten om andere talen te leren, ze doen dit immers reeds uit eigen beweging. Niettemin dienen we in te zetten op de kennis maar op een creatieve manier. Via het project “DURF” krijgen jongeren de kans om beleidsaanbevelingen te formuleren over het leren van het Nederlands op school, via centra volwassenonderwijs en het Huis van het Nederlands. Ter afsluiting benadrukte Minister Dalle dat Brusselse jongeren het Nederlands voornamelijk kennen als onderwijstaal. Om het informele gebruik van het Nederlands bij Brusselse jongeren te stimuleren is het concept van ‘Brede School’ in Brussel uitgebreid zodat er een meer rechtstreekse link ontstaat tussen school en vrije tijd.

ORGANISATIE: BRIO, met steun van de Vlaamse overheid en stichting P&V.

